

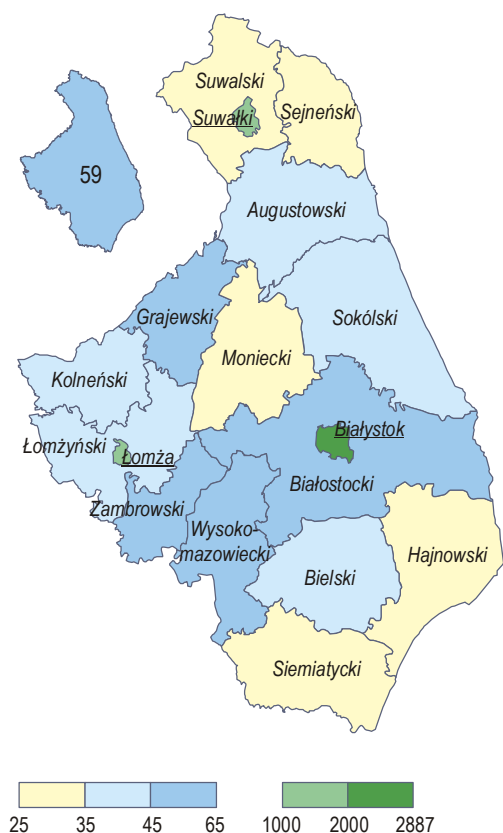
STAN I RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W 2006 R.

Ogólne informacje o ludności

W końcu 2006 r. w województwie podlaskim mieszkało 1196,1 tys. osób, tj. 3,1% ogółu ludności Polski. Pod względem liczby mieszkańców województwo zajmowało 14 miejsce w kraju, a mniejszą liczbę ludności

zanotowano tylko w województwach opolskim i lubuskim. Średnia gęstość zaludnienia, tj. liczba osób przypadająca na 1 km², wynosiła na Podlasiu 59 (w Polsce – 122). Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa – najwyższy zanotowano w Białymstoku i Łomży (odpowiednio 2887 i 1940 osób na 1 km²), zaś najniższy w powiatach sejneńskim i suwalskim (odpowiednio 25 i 27 osób na 1 km²).

LUDNOŚĆ NA 1 km² WEDŁUG POWIATÓW W 2006 R.
Stan w dniu 31 XII

Populacja ludności miejskiej (skupiona w 36 miastach zlokalizowanych na terenie Podlasia) w 2006 r. liczyła 711,6 tys. osób (rok wcześniej – 710,0 tys. osób) i stanowiła 59,5% ogółu mieszkańców województwa (w 2005 r. – 59,2%). Taka wartość wskaźnika urbanizacji umiejscawia województwo podlaskie na 10 pozycji w kraju, gdzie odsetek ludności miejskiej wyniósł w omawianym okresie 61,3%. Konsekwencją wzrostu liczby mieszkańców miast województwa podlaskiego był spadek liczby ludności mieszkającej na wsi. W końcu 2006 r. tereny wiejskie zamieszkiwało 484,5 tys. osób (wobec 489,7 tys. osób w 2005 r.). Tym samym odsetek ludności wiejskiej (wskaźnik ruralizacji) w wojewódz-

twie podlaskim w 2006 r. wyniósł 40,5% wobec 40,8% w roku poprzednim. Udział mieszkańców wsi w ogólnej liczbie ludności Polski jest niższy i w końcu 2006 r. kształtował się na poziomie 38,7%. W analizowanym okresie województwo podlaskie zajmowało pod tym względem 7 miejsce w kraju.

Tabl. 1. Podstawowe dane demograficzne

Wyszczególnienie	2005	2006	
		województwo podlaskie	Polska
Ludność ^a	1199689	1196101	38125479
miasta	709950	711597	23368878
wieś	489739	484504	14756601
w tym kobiety	614093	612834	19698704
Kobiety na 100 mężczyzn ^a	105	105	107
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej ^a	59	59	122
Ludność ^a w wieku:			
przedprodukcyjnym	259795	250616	7660567
produkcyjnym	740354	744653	24481670
poprodukcyjnym	199540	200832	5983242
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ^a	62,0	60,6	55,7
Małżeństwa:			
w liczbach bezwzględnych	6498	6869	226181
na 1000 ludności	5,40	5,72	5,93
Rozwody:			
w liczbach bezwzględnych	2178	1853	71912
na 1000 ludności	1,81	1,54	1,89
Separacje	418	190	7978
Urodzenia żywe:			
w liczbach bezwzględnych	11009	11045	374244
na 1000 ludności	9,14	9,20	9,81
Zgony:			
w liczbach bezwzględnych	11854	11879	369686
na 1000 ludności	9,84	9,89	9,69
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	5,63	6,16	5,98
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,70	-0,69	0,12
miasta	1,13	1,08	-0,18
wieś	-3,32	-3,27	0,59
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały:			
w liczbach bezwzględnych	-1941	-2838	-36134
na 1000 ludności	-1,61	-2,36	-0,95

^a Stan w dniu 31 XII.

W 2006 r. po raz kolejny odnotowano w województwie podlaskim ubytek rzeczywisty ludności. Złożyły się na to ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały. Przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów) w województwie podlaskim, choć na przestrzeni ostatnich lat przybiera wartości ujemne (ubytek naturalny ludności), wykazuje niewielką tendencję zwyżkową. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa, w 2006 r. wskaźnik ten wyniósł minus 0,69 i wyraźnie odbiegał od wskaźnika ogólnokrajowego (wynoszącego 0,12). W odniesieniu do 2005 r. zwiększył się on nieznacznie (o 0,01 pkt.). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż w miastach województwa podlaskiego wskaźnik przyrostu naturalnego miał wartość dodatnią i ukształtował się na poziomie 1,08, natomiast na wsi wyniósł minus 3,27. Odwrotną sytuację obserwowano w kraju, gdzie wskaźnik przyrostu naturalnego w 2006 r. w miastach był ujemny (minus 0,18), natomiast na terenach wiejskich – dodatni (0,59).

Struktura ludności według płci w województwie podlaskim od kilku lat nie ulega zmianie. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, które stanowią 51,2% ludności województwa. W końcu 2006 r. współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) kształtował się na poziomie identycznym jak w roku poprzednim i wynosił 105, zaś w podziale na miasta i wieś – odpowiednio 110 i 98.

Wiek środkowy (mediana wieku) mieszkańców województwa podlaskiego z roku na rok jest coraz wyższy. W końcu 2005 r. połowa ludności województwa nie przekroczyła 36,4 lat, natomiast rok później wiek środkowy został oszacowany na 36,8 lat. Mediana wieku kobiet w 2006 r. wynosiła 38,8 lat (w 2005 r. – 38,4 lat), a mężczyzn – 34,8 lat (w 2005 r. – 34,5 lat). Mieszkańcy miast byli średnio o 2 lata młodszy od mieszkańców wsi.

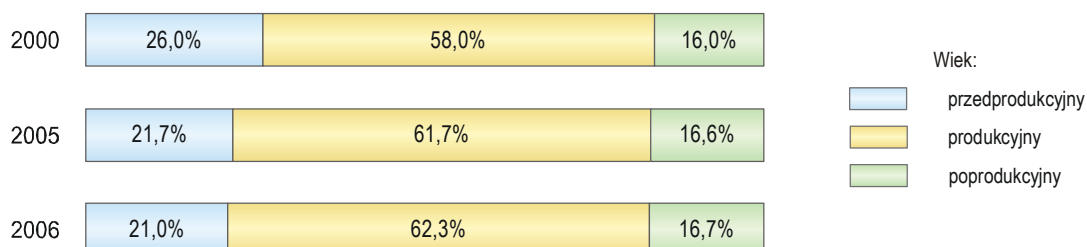
Rezultatem przemian w procesach demograficznych jest zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży. Dane wskazują, że w 2006 r. udział osób w wieku poniżej 18 lat w ogólnej liczbie ludności obniżył się do 21,0% (z 21,7% w 2005 r.). Podobną prawidłowość można zauważyć wśród dzieci w wieku poniżej 15 lat, które w końcu 2006 r. stanowiły 16,2% ogólnej populacji mieszkańców województwa wobec 16,8% w roku poprzednim.

Tabl. 2. *Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym*
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2005	2006	2005	2006
	w liczbach bezwzględnych		w odsetkach	
O g ó l e m	1199689	1196101	100,0	100,0
w wieku:				
Przedprodukcyjnym	259795	250616	21,7	21,0
Produkcyjnym	740354	744653	61,7	62,3
mobilnym	478254	478027	39,9	40,0
niemobilnym	262100	266026	21,8	22,3
Poprodukcyjnym	199540	200832	16,6	16,7

Zmiany można zaobserwować również w grupie osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni – 18-64 lata). Z danych za 2006 r. wynika, że odsetek osób w wieku zdolności do pracy w ogólnej liczbie ludności wzrósł o 0,5 pkt. w stosunku do 2005 r. Ważnym jednak staje się fakt, że w wiek produkcyjny wkraczają coraz mniej liczne roczniki osiemnastolatków. W 2005 r. było ich 20,0 tys., zaś rok później omawianą grupę tworzyło już tylko 19,7 tys. osób. Proces starzenia się zasobów siły roboczej powodowany jest jednocześnie coraz większą liczbą osób w wieku niemobilnym, tj. powyżej 44 roku życia. W 2006 r. udział ludności w tym wieku w ogólnej populacji osób w wieku produkcyjnym osiągnął 35,8%, zaś w 2005 r. był o 0,4 pkt. mniejszy.

STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU
Stan w dniu 31 XII

Zaobserwowano również postępujący wzrost liczby osób w wieku emerytalnym (mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej). W końcu 2006 r. udział tej grupy ludności w ogólnej populacji wynosił 16,8% i zwiększył się o 0,2 pkt. w stosunku do zanotowanego rok wcześniej.

Współczynnik obciążenia ekonomicznego (czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na

100 osób w wieku produkcyjnym) w województwie podlaskim w końcu 2006 r. wynosił 61 (34 – dla wieku przedprodukcyjnego i 27 – dla wieku poprodukcyjnego). W 2005 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym (35 osób w wieku przedprodukcyjnym i 27 osób w wieku poprodukcyjnym). Na podstawie przytoczonych danych, można stwierdzić, że relacje obrazujące współczynnik obciążenia ekonomicznego w ciągu ostatnich dwóch lat nie uległy istotnej zmianie. Podobną sytuację zaobserwowano w skali kraju, gdzie współczynnik obciążenia ekonomicznego w końcu 2006 r. wynosił 56, tj. 31 dla wieku przedprodukcyjnego i 25 – dla poprodukcyjnego, zaś w 2005 r. kształtował się odpowiednio na poziomie: 56, 32 i 24.

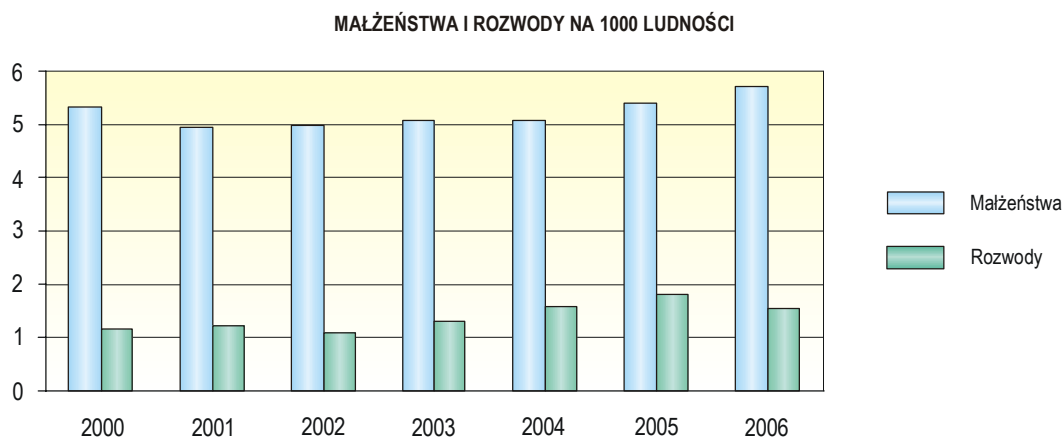
Małżeństwa

W 2006 r. w województwie podlaskim zawarto 6869 związków małżeńskich, tj. o 5,7% więcej niż rok wcześniej. Na 1000 ludności przypadało 5,7 nowo zawartych małżeństw (w kraju – 5,9). Wskaźnik ten w miastach był nieco niższy niż na wsi i wyniósł odpowiednio 5,6 i 5,9. Podobną sytuację obserwowano w roku poprzednim, kiedy to analizowany wskaźnik ukształtował się na poziomie 5,3 w miastach i 5,5 na wsi.

Średni wiek kobiet wступujących w związek małżeński w 2006 r. wynosił 24,9 lat (w miastach – 25,5 lat, na wsi – 24,0 lat), a dla wychodzących za mąż po raz pierwszy – 24,5 lat (odpowiednio 25,0 lat i 23,8 lat). Mężczyźni zawierający małżeństwo mieli średnio 27,0 lat (w miastach – 27,3 lat, na wsi – 26,6 lat) lub 26,6 lat, jeśli żenili się po raz pierwszy (odpowiednio 26,7 lat i 26,4 lat).

W 2006 r. wśród nowo zawieranych związków 88,3% stanowiły małżeństwa pierwsze, tj. pańien z kawalerami (w kraju – 85,6%).

Małżeństwa wyznaniowe, czyli zawarte w kościołach i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego, w analizowanym roku stanowiły 75,1% ogółu zawieranych prawnie związków (w kraju – 69,5%). Odsetek takich małżeństw był wyższy na wsi (81,0%) niż w miastach (70,7%). Spośród 5156 małżeństw wyznaniowych aż 4716 zawarto w kościele katolickim, a w pozostałej grupie największy udział miały związki zawierane w polskim autokefalicznym kościele prawosławnym (419 małżeństw).

Rozwody i separacje

W 2006 r. w województwie podlaskim zostały orzeczone prawomocnie przez sądy 1853 rozwody, co w porównaniu z poprzednim rokiem oznacza spadek o 14,9% (w miastach o 14,2%, a na wsi o 18,2%). Liczba rozwodów w miastach jest zdecydowanie wyższa niż na wsi. W 2006 r. aż 82,3% ogółu rozwodów doty-

czyło mieszkańców miast. W ponad 2/3 przypadków powództwo o rozwód wniosła kobieta. Orzeczenie rozwodu z winy żony nastąpiło jedynie w 4,3% przypadków, natomiast najczęściej wina nie była orzekana (61,7% przypadków). Do głównych przyczyn rozwodów należały: niezgodność charakterów (31,6%), nadużywanie alkoholu (12,5%) i niedochowanie wierności małżeńskiej (9,4%).

W analizowanym okresie w województwie podlaskim sądy orzekły 190 separacji, zatem w porównaniu z 2005 r. ich liczba spadła o 54,5%. W ciągu 2006 r. wobec małżeństw zamieszkałych w miastach położonych na terenie Podlasia zostały orzeczone 143 separacje (o 52,5% mniej niż rok wcześniej), natomiast na wsi orzeczone 47 separacji (prawie 2,5-krotnie mniej niż przed rokiem).

Dane z 2005 r. potwierdzają nienaturalne zawyżenie liczby rozwodów i separacji, spowodowane zmianą przepisów o świadczeniach rodzinnych, która miała miejsce w 2004 r.

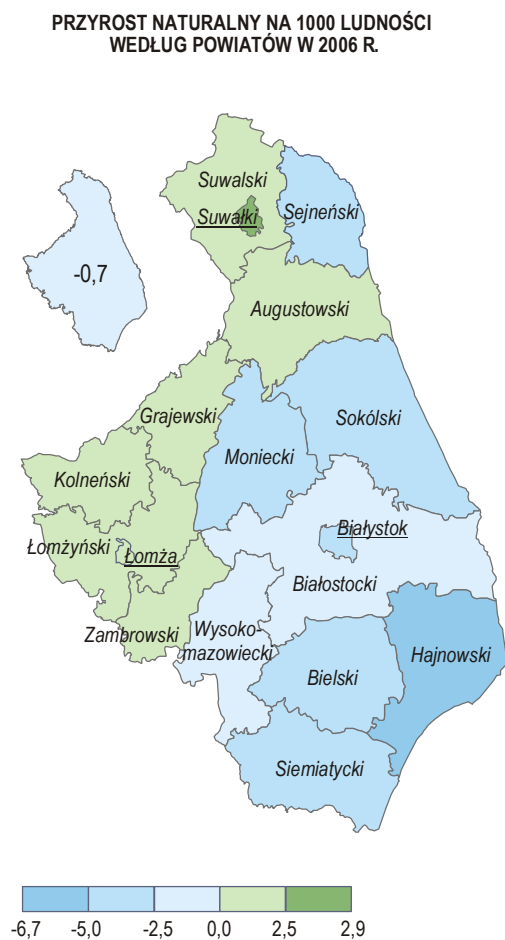
Rok 2006 był drugim z kolei od momentu wprowadzenia instytucji separacji, w którym sądy orzekały jej zniesienie. W województwie podlaskim w omawianym roku miały miejsce 4 takie przypadki, podczas gdy rok wcześniej sądy orzekły zniesienie separacji w dwóch przypadkach.

Urodzenia

W 2006 r. w województwie podlaskim zanotowano 11045 urodzeń żywych, tj. o 0,3% (o 36 urodzeń) więcej niż w roku poprzednim, ale aż o 8,6% mniej niż w 2000 r.

Współczynnik urodzeń (liczba urodzeń żywych przypadająca na 1000 ludności) w 2006 r. wyniósł 9,20 (w kraju – 9,81) i w stosunku do 2005 r. wzrósł nieznacznie (o 0,06 pkt.). W miastach na 1000 ludności przypadało 8,91 urodzeń żywych, natomiast na wsi – 9,62. Najniższy współczynnik urodzeń (4,05) wystąpił w gminie Kleszczele, a biorąc pod uwagę wyłącznie miasta – w Dąbrowie Białostockiej (5,30). Najwyższą liczbę urodzeń na 1000 ludności (15,41) zanotowano w gminie Zambrów i w mieście Stawiski (12,18).

Pomimo rosnącej w ostatnich latach liczby urodzeń, w dalszym ciągu poziom reprodukcji nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Najbardziej korzystną sytuację demograficzną określa współczynnik dzietności kształtujący się na poziomie 2,1-2,15, tj. kiedy w danym roku na 1 kobietę w wieku 15-49 lat przypada 2,1-2,15 dzieci. W 2006 r. w województwie podlaskim współczynnik dzietności wyniósł 1,244 i obniżył się nieznacznie w stosunku do 2005 r., kiedy to ukształtował się na poziomie 1,245. Był on również niższy od wskaźnika ogólnokrajowego, który w omawianym roku osiągnął wartość 1,267. W miastach województwa podlaskiego w 2006 r. na 1 kobietę przypadało średnio 1,112 dzieci, natomiast na wsi – 1,479.

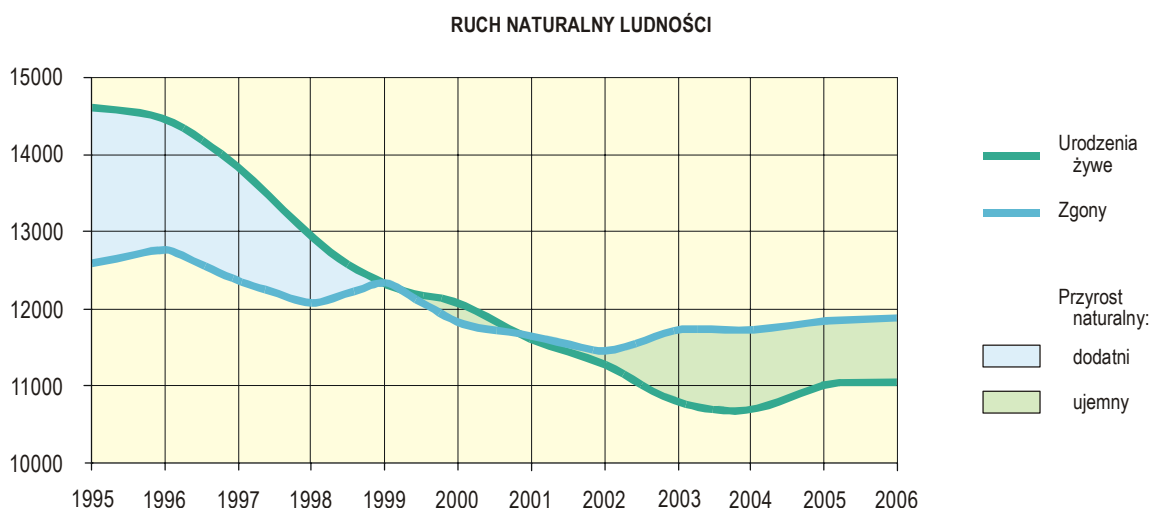

Ogólny współczynnik płodności, określany liczbą urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat), w 2006 r. osiągnął na Podlasiu poziom 35,75 (w Polsce – 38,08), podczas gdy rok wcześniej wyniósł 35,46. Wyższa płodność obserwowana jest u kobiet mieszkających na terenach wiejskich. W 2006 r. na wsi na 1000 kobiet w wieku rozrodczym przypadało 43 dzieci, podczas gdy w miastach – 32. W skali kraju współczynniki te ukształtowały się odpowiednio na poziomie 42 i 36.

W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia, na skutek przeobrażeń demograficznych, nastąpiło przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20-24 lata do grupy 25-29 lat. Przeciętny wiek kobiet, które w 2006 r. urodziły dziecko to 27,8 lat, a rodzających po raz pierwszy – 25,5 lat. Dla porównania w roku poprzednim wiek ten był niższy i wyniósł odpowiednio 27,7 i 25,4 lat. Urodzenia z matek nastoletnich w 2006 r. stanowiły 4,9% ogółu urodzeń, natomiast z matek mających 35 lat i więcej – 10,6%.

W 2006 r. na każde 1000 urodzeń 4 były martwe. Urodzenia pozamałżeńskie stanowiły 11,6% wszystkich urodzeń.

Utrzymująca się od kilku lat w województwie podlaskim mniejsza liczba urodzeń niż zgonów powoduje mało korzystne kształtowanie się współczynnika dynamiki demograficznej (liczby urodzeń przypadających na 1 zgon). Wartość tego współczynnika w 2006 r. wyniosła 0,930, przy czym w miastach na 1 zgon przypadało 1,138 urodzeń, a na wsi – 0,746. W kraju omawiany wskaźnik osiągnął poziom 1,012.

Zgony

W 2006 r. w województwie podlaskim zmarło 11879 osób, tj. o 0,2% (o 25 osób) więcej niż przed rokiem. Współczynnik umieralności (liczba zgonów na 1000 ludności) wyniósł 9,89 (w Polsce – 9,69). Liczba zgonów przypadająca na 1000 mieszkańców miast wyniosła prawie 8, a wsi – blisko 13. Najwyższy współczynnik umieralności zanotowano w gminach: Dubicze Cerkiewne (24,38), Orla (22,93) i Szudziałowo (22,27), najniższy zaś w miastach Nowogród (3,94) i Mońki (5,91).

Wśród zmarłych osób przeważali mężczyźni; w 2006 r. stanowili oni 55,6% omawianej populacji (w 2005 r. – 54,9%). Połowa zmarłych osób nie ukończyła 76,1 lat, przy czym dla kobiet wiek środkowy wyniósł 80,5 lat, zaś dla mężczyzn – 71,5 lat. W miastach województwa przeciętny wiek zmarłych osób oszacowano na 73,8 lat, a na terenach wiejskich – na 77,5 lat.

W 2006 r. zarejestrowano 68 zgonów niemowląt (dzieci poniżej 1 roku życia). W omawianym roku, w odniesieniu do roku poprzedniego, umieralność niemowląt wzrosła i wyniosła 6,16 zgonów na każde 1000 urodzeń żywych (wobec 5,63 w 2005 r.). W kraju wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 5,98.

W województwie podlaskim, podobnie jak w całej Polsce, przyczyną największej liczby zgonów są ciągle choroby układu krążenia. Pomimo widocznej poprawy sytuacji, w 2005 r. były one powodem 37,3% wszystkich zgonów na Podlasiu i aż 45,7% w kraju. Umieralność w wyniku chorób układu krążenia jest zdecydowanie wyższa wśród kobiet niż mężczyzn. W 2005 r. stały się one przyczyną 39,8% ogólnej liczby zgonów kobiet i 35,2% mężczyzn. Drugą ważną przyczyną zgonów są choroby nowotworowe. W 2005 r. spowodowały one 23,7% ogółu zgonów w województwie (w kraju – 25,1%), przy czym wśród kobiet odsetek ten wynosił 22,3%, a w przypadku mężczyzn – 24,9%. Łącznie te dwie grupy chorób stanowiły przyczynę ponad 60% wszystkich zgonów na Podlasiu oraz ponad 70% w kraju.

Trwanie życia

W 2005 r. przeciętna długość trwania życia w województwie podlaskim wynosiła 71,0 lat dla mężczyzn oraz 80,4 lat dla kobiet. W skali Polski wskaźniki te były niższe i kształtowały się odpowiednio na poziomie 70,8 lat i 79,4 lat. W porównaniu z początkiem lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku trwanie życia mężczyzn wydłużyło się o 3,9 lat, natomiast kobiet o 3,7 lat (w skali kraju odpowiednio o 4,3 i 3,9 lat).

W Polsce występuje zjawisko wysokiej nadumieralności mężczyzn, które znajduje odzwierciedlenie także w województwie podlaskim. W 2005 r. różnica między przeciętnym trwaniem życia kobiet i mężczyzn wynosiła w kraju 8,6 lat, zaś w naszym województwie – 9,4 lat.